

Onderwerp:	Diagnostische technieken door optometristen gehanteerd behoren tot te verzekeren prestaties
Samenvatting:	De optometrist verricht diagnostiek in de oogheeskundige zorg. Een deel van de diagnostiek die optometristen leveren, komt overeen met de algemeen gebruikelijke diagnostische technieken binnen de oogheeskundige zorg. Gezien de mogelijke taakherschikking binnen het aanvaarde arsenaal van medische onderzoeksmogelijkheden behoren de door optometristen gehanteerde diagnostische technieken tot de geneeskundige zorg. Dat deel van de diagnostische technieken van de optometrist valt dan ook onder de te verzekeren prestaties van de Zorgverzekeringswet. Geen verzekerde prestaties zijn refractiemetingen voor het aanmeten van brillen en contactlenzen - inclusief de reguliere controles van contactlenzen - en refractiemetingen als voorbereiding van voorgenomen refractiechirurgie. Ook de selectieve preventiestrategieën die in de basisonderzoeksrichtlijn (BOR) worden genoemd vallen niet onder te verzekeren prestaties.
Soort uitspraak:	SpZ = standpunt Zw
Datum:	22 september 2008
Uitgebracht aan:	

Onderstaand de volledige uitspraak.

Samenvatting

De optometrist verricht diagnostiek in de oogheeskundige zorg. Een deel van de diagnostiek die optometristen leveren, komt overeen met de algemeen gebruikelijke diagnostische technieken binnen de oogheeskundige zorg. Gezien de mogelijke taakherschikking binnen het aanvaarde arsenaal van medische onderzoeksmogelijkheden behoren de door optometristen gehanteerde diagnostische technieken tot de geneeskundige zorg en valt dat deel van de diagnostische technieken van de optometrist onder de te verzekeren prestaties van de Zorgverzekeringswet.

Geen verzekerde prestaties zijn refractiemetingen t.b.v. het aanmeten van brillen en contactlenzen inclusief de reguliere controles van contactlenzen alsmede refractiemetingen als voorbereiding van voorgenomen refractie-

chirurgie.

Ook de selectieve preventiestrategieën die in de basisonderzoeksrichtlijn (BOR) worden genoemd vallen niet onder te verzekeren prestaties.

1. Optometrie

Het beroep optometrist is binnen de gezondheidszorg als relatief nieuw te typeren. De optometrist is zowel in de gezondheidszorg als in de optiekzaak werkzaam. De interventie die de optometrist pleegt is diagnostisch onderzoek van de cliënt op oogaandoeningen met behulp van apparatuur of farmaca. De optometrist verwijst de cliënt zonodig door naar huisarts of oogarts. Aan de andere kant voert de optometrist op verwijzing van een huisarts of oogarts vervolgonderzoek uit met betrekking tot oogaandoeningen bij patiënten met chronische ziekten. De door optometristen verleende zorg betreft alleen diagnostiek, de behandeling is voorbehouden aan huisartsen en/of oogartsen.

De optometrist werkt zelfstandig. Hij onderneemt naast zijn diagnostische activiteiten in de eerstelijnsgezondheidszorg commerciële activiteiten als opticien. In de eerste lijn bestaan op dit moment optometriepraktijken uitsluitend in combinatie met een optiekbedrijf.

De titel optometrist is sinds 15 november 2000 wettelijk geregeld in de Wet Big en daarmee is de optometrist wettelijk erkend als zorgverlener in de oogzorg¹. Het beroep optometrist wordt niet geregistreerd in het BIG-register. Wel is er het privaatrechtelijke Kwaliteitsregister Paramedici. Registratie in dit register is vrijwillig².

2. Standpunt

De door optometristen gehanteerde diagnostiek bij oogaandoeningen zijn algemeen gebruikelijke diagnostische technieken binnen de oogheeskundige zorg. Deze diagnostische zorg verleend door optometristen is te beschouwen als zorg zoals huisartsen en/of oogartsen op dit gebied plegen te bieden. Gezien de mogelijke taakherschikking binnen het aanvaarde arsenaal van medische onderzoeksmogelijkheden behoren de door optometristen gehanteerde diagnos-

¹ Zie art. 34 van de Wet big en het Besluit opleidingseisen en deskundigheidsgebied optometrist van 4 juli 2000

² www.ribiz.nl

tische technieken tot de geneeskundige zorg.

Uitzonderingen

Niet alle diagnostiek verleend door optometristen behoort tot de te verzekeren prestaties. Uitzonderingen zijn oogmetingen (refractieonderzoek), contactlens-aanmeting en -controle en diagnostiek t.b.v. voorbereiding van refractiechirurgie en diagnostiek in het kader van selectieve en universele preventie³. Hieronder wordt hier nader op ingegaan.

- *Oogmetingen (refractieonderzoek)*

De optometrische diagnostische verrichtingen moeten worden onderscheiden van andere verrichtingen die de optometrist verricht. Hier wordt bedoeld op oogmetingen (refractieonderzoek) die de optometrist in zijn gecombineerde optiekbedrijf feitelijk als opticien uitvoert voor het aanmeten van brillen en contactlenzen. Dit geldt ook voor contactlenscontroles.

De oogmetingen door opticiens bleken indertijd onder de Ziekenfondswet geen verzekerde zorg te zijn. Dit is onder de Zorgverzekeringswet nog steeds het geval. Ook de diagnostiek t.b.v. refractiechirurgie behoort niet tot de te verzekeren prestaties.

- *Universele en selectieve preventie*

Het CVZ heeft in het rapport *Van Preventie Verzekerd* aangegeven welke vormen van preventie onderdeel kunnen zijn van de verzekerde zorg. Hierin is vastgesteld dat vormen van selectieve en universele preventie niet tot de te verzekeren prestaties van de Zorgverzekeringswet behoren. Er is sprake van selectieve of universele preventie als de cliënt geen klachten en symptomen van oogpathologie heeft.

In de Basis onderzoeksrichtlijn (BOR) heeft de beroepsgroep aangegeven dat zij optometrisch basisonderzoek aanbieden bij cliënten/patiënten zonder oogpathologie:

- Kinderen tussen de 6 en 16 jaar: 1x per jaar
- Personen tussen de 16 en de 70 jaar: 1x per 3 jaar
- Personen ouder dan 70 jaar: 1x per jaar

Dit routinematig aanbieden van een optometrisch basisonderzoek terwijl de cliënt geen klachten heeft, beschouwt het CVZ als selectieve preventie en valt dus niet onder de te verzekeren prestaties.

3. Consequenties

³ CVZ: Van Preventie Verzekerd, 16-07-2007, publicatienummer 250

De zorg die optometristen verlenen is gedeelde zorg met oogartsen en/of huisartsen. Bij gedeelde zorg is het wenselijk dat de beroepsgroepen de afspraken vastleggen in multidisciplinaire richtlijnen ten behoeve van een heldere afbakening van verantwoordelijkheden. In dit geval betreft dat multidisciplinaire richtlijnen voor diagnostiek en behandeling van veelvoorkomende oogaandoeningen. Het CVZ beveelt aan dat deze multidisciplinaire richtlijnen er komen.

Deze multidisciplinaire richtlijnen zijn ook van belang bij het handhaven van de kwaliteit van de zorg. De beroepsbeoefenaar is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de zorg die hij levert. Zorgverzekeraars letten bij de zorginkoop op de kwaliteit. De beschikbaarheid van richtlijnen kunnen hierbij van dienst zijn.

Een ander aandachtspunt voor zorgverzekeraars ligt op het terrein van de vergoedingssystematiek. Optometristen leveren namelijk een deel van de zorg. En het feit dat optometristen een deel van de zorg leveren heeft consequenties voor de vergoedingssystematiek zoals is vastgelegd in DBC's. De zorgverzekeraars moeten alert zijn op het voorkomen van dubbele declaraties.

4. Motivering

4.a. Wet- en regelgeving

Werkwijze

Voor de onderhavige duiding is zorg die optometristen verlenen als volgt beoordeeld. Uitgaande van een mogelijke taakherschikking is de vraag of de zorg die optometristen leveren dezelfde zorg is die huisartsen en/of medisch specialisten op dit (indicatie)gebied plegen te bieden. Hiertoe is nagegaan of

- a. de zorg verleend door optometristen zorg is zoals huisartsen en/of oogartsen op dit gebied plegen te bieden en
- b. voldoet de zorg volgens het zorgprotocol van de optometristen aan de stand van de wetenschap en praktijk.

Het wettelijk kader waaraan we de optometrische verrichtingen toetsen is de wet- en regelgeving zoals vastgelegd in de Zorgverzekeringswet.

Artikel 10, onder a, Zvw bepaalt dat het

krachtens de zorgverzekering te verzekeren risico inhoudt de behoefte aan onder meer geneeskundige zorg.

Artikel 11, derde lid, Zvw, geeft aan dat bij algemene maatregel van bestuur de inhoud en omvang van de te verzekeren prestaties nader kunnen worden geregeld. Deze algemene maatregel van bestuur vindt zijn uitwerking in het Besluit zorgverzekering (Bzv).

Artikel 2.1.1 Besluit Zv regelt dat de zorg en overige diensten, bedoeld in artikel 11, eerste lid, onderdeel a, van de wet de vormen van zorg of diensten omvatten die naar inhoud en omvang zijn omschreven in de artikelen 2.4 tot en met 2.15.

Artikel 2.1.2 Besluit Zv regelt dat de inhoud en omvang van de vormen van zorg of diensten mede worden bepaald door de stand van de wetenschap en praktijk en, bij ontbreken van een zodanige maatstaf, door hetgeen in het betrokken vakgebied geldt als verantwoorde en adequate zorg en diensten.

Artikel 2.4, eerste lid, aanvang en onder a, sub 2 van het Besluit Zv bepaalt dat geneeskundige zorg de ***zorg omvat zoals*** huisartsen, medisch-specialisten, klinisch-psychologen en verloskundigen die ***plegen te bieden***.

De interventie die onderwerp is van deze duiding is het diagnostisch onderzoek op oogaandoeningen met behulp van apparatuur of farmaca overeenkomstig de richtlijnen die door de Optometristen Vereniging Nederland (OVN) zijn opgesteld, te weten:

Basis Onderzoek Richtlijn (BOR)

Onderzoeksrichtlijn Visusdaling uit Handboek OVN

Onderzoeksrichtlijn Cataract uit Handboek OVN

Onderzoeksrichtlijn Het rode oog uit Handboek OVN

Onderzoeksrichtlijn Glaucoom uit Handboek OVN

Onderzoeksrichtlijn Perifere retina afwijkingen uit Handboek OVN.

En de EBRO Richtlijn Diabetische retinopathie van het Nederlands Oogheelkundig Gezelschap.

Deze richtlijnen zijn vergeleken met de huidige werkwijze van huisartsen en oogartsen voor de diagnostiek bij de relevante aandoeningen.

De werkwijze van huisartsen en oogartsen komt overeen met de beschrijving in de richtlijnen van de optometristen.

4.b. Beoordeling

a. Plegen te bieden

In de Zorgverzekeringswet zijn de te verzekeren prestaties functioneel omschreven. Dit betekent dat de wet aangeeft 'wat' onder de te verzekeren prestaties valt en onder welke voorwaarden deze geleverd worden. 'Wie' de zorg verleent en 'waar' de zorg geleverd wordt, laat de wet over aan de zorgverzekeraar. De omvang van de te verzekeren zorg wordt bepaald door hetgeen de beroepsgroep aan geneeskundige zorg pleegt te bieden. Om hier invulling aan te geven moet men uitgaan van de zorg welke de betrokken beroepsgroep tot het aanvaarde arsenaal van medische onderzoeks- en behandelingsmogelijkheden rekent. Daarbij zijn zowel de stand van de medische wetenschap als de mate van acceptatie in de medische praktijk belangrijke graadmeters. De zorgverzekeraar bepaalt vervolgens met zijn polisvoorwaarden wie de zorg verleent en waar.

In artikel 2.4 is een beperkt aantal beroepsgroepen vermeld. De functionele omschrijving heeft tot gevolg dat de in artikel 2.4 vermelde beroepsgroepen (wie) niet de enige beroepsgroepen zijn die de zorg die zij plegen te bieden (wat) mogen verlenen. Tussen beroepsgroepen kan taakherschikking plaatsvinden als wordt voldaan aan de hiervoor genoemde criteria voor het bepalen van de omvang van de zorg.

Binnen de huidige oogheeskundige praktijk doen de optometristen als verlengde arm van de oogarts diagnostische werkzaamheden. In de eerste lijn zien we dat huisartsen optometristen inschakelen voor het uitvoeren van de jaarlijkse oogheeskundige controle van diabetespatiënten binnen de vastgestelde zorgstandaard. Kenmerkend voor de zorg geboden door optometristen is dat zij alleen bevoegd en bekwaam deskundig zijn op het uitvoeren van diagnostische handelingen en verwijzing naar huisarts en eventueel de oogarts voor behandeling. Zij behandelen zelf geen oogandoeningen. Dit in tegenstelling tot huisartsen en oogartsen. Kortom, als er gesproken kan worden van zorg geleverd door optometristen zoals huisartsen en oogartsen die plegen te beiden dan betreft het maximaal het diagnostisch onderzoek op oogandoeningen.

De richtlijn Diabetische retinopathie meldt dat de prevalentie en incidentie van diabetes mellitus (DM) de laatste jaren zijn toegenomen. Door taakherschikking nemen paramedici in toenemende mate taken van artsen over: optometristen worden zowel extra- als ook intramuraal ingeschakeld bij de diabetische oogzorg. In de multidisciplinaire richtlijn diabetische retinopathie wordt

onderscheid gemaakt in screening en diagnostiek. Het uitvoeren van de jaarlijkse funduscontrole bij patiënten met diabetes is een vorm van zorggerelateerde preventie en onderdeel van de zorgstandaard. Dit onderzoek kan plaatsvinden door de huisarts of de optometrist met gebruikmaking van fundusfotografie. Indien er aanwijzingen zijn voor diabetische retinopathie wordt nadere diagnostiek van de aard en omvang uitgevoerd door de oogarts evenals de behandeling.

Conclusie

Op basis van analyse van de hiervoor vermelde richtlijnen blijkt dat de door optometristen gehanteerde diagnostische technieken algemeen gebruikelijke diagnostische technieken binnen de oogheelkundige zorg betreffen.

Op basis hiervan kan worden geconcludeerd dat deze diagnostische zorg verleend door optometristen zorg is zoals huisartsen en/of oogartsen op dit gebied plegen te bieden.

b. Stand van wetenschap en praktijk

Behalve de EBRO Richtlijn Diabetische retinopathie van het Nederlands Oogheelkundig Gezelschap, voldoen de richtlijnen van de NVO, niet aan de standardeisen van richtlijnen. De beschrijving van de verschillende diagnostische technieken zijn gebaseerd op handboeken oogheelkunde en algemeen gebruikelijke diagnostische technieken binnen de oogheelkunde.

Wat ontbreekt, is een update van de huidige stand van de wetenschap en praktijk per indicatiegebied. Er is dus geen sprake van evidence based richtlijnen. De diagnostiek komt echter wel overeen met de diagnostiek die de huisartsen en oogartsen op dit gebied plegen te bieden en de werkwijze van huisartsen en oogartsen is als basis genomen. Het ontbreken van evidence based richtlijnen wordt daarom niet als een tekort beschouwd.

Conclusie

In de richtlijnen van de OVN is niet de laatste stand van de wetenschap en praktijk opgenomen. De Richtlijn Diabetische retinopathie voldoet wel aan de stand van de wetenschap en praktijk. De door optometristen gehanteerde diagnostische technieken komen overeen met de algemeen gebruikelijke diagnostische technieken binnen de oogheelkundige zorg. Deze hebben als basis gediend voor de beoordeling.